

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

ROMANA MARINKO

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**BREZPOSELNOST IN UKREPI ZA ZAPOSLOVANJE V SLOVENIJI IN
NEMČIJI**

Ljubljana, avgust 2010

ROMANA MARINKO

IZJAVA

Študentka **ROMANA MARINKO** izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom **dr. Marka Jakliča**, in da dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 AKTIVNO PREBIVALSTVO	2
1.1 Pojem aktivnega prebivalstva	2
1.2 Viri merjenja brezposelnosti	2
1.3 Vrste brezposelnosti	3
2 ZAPOSLENOST V EVROPSKI UNIJI	5
2.1 Razvoj zaposlenosti skozi čas	5
2.2 Vpliv krize	7
2.3 Ukrepi evropskega ekonomsko-socialnega odbora	8
2.3.1 Evropski socialni sklad	8
2.3.2 Mikro krediti	9
2.4 Smernice zaposlovanja za članice EU	10
3 RAZMERE ZAPOSLENOSTI V SLOVENIJI IN NEMČIJI	11
3.1 Trenutno stanje zaposlenosti v Sloveniji	11
3.2 Ukrepi za zaposlovanje v Sloveniji	13
3.2.1 Subvencije za skrajšanje delovnega časa	13
3.2.2 Podpora razvojnim projektom	14
3.2.3 Spodbujanje prezaopslitev in samozaposlitev	14
3.2.4 Okrepitev programov aktivne politike zaposlovanja	15
3.2.5 Delno povračilo nadomestil plače med začasnim čakanjem na delo	16
3.2.6 Dodatek za socialno ogrožene	17
3.2.7 Malo delo	17
3.3 Trenutno stanje zaposlenosti v Nemčiji	18
3.4 Ukrepi za zaposlovanje v Nemčiji	21
3.4.1 Krajšanje delovnega časa (nem. <i>Kurzarbeit</i>)	21
3.4.2 Izmenjava s tujino kot boljša delovna integracija mladih na trg dela	22
3.4.3 Boljša delovna integracija migrantov na trg dela	22
3.4.4 Spodbujanje projektov	23
3.4.5 Nagrajevanje delodajalcev za družbeno odgovornost v času krize	23
3.4.6 Bonus usposabljanja	24
3.4.7 Okrepljeno usmerjanje zaposlenih v času krize	24
4 KOMENTARJI IN PREDLOGI	25
SKLEP	26
LITERATURA IN VIRI	28

KAZALO TABEL

Tabela 1: Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji, mesečno od januarja 2009 do marca 2010 12

Tabela 2: Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnja registrirane brezposelnosti v Nemčiji, mesečno od januarja 2009 do marca 2010..... 19

KAZALO SLIK

Slika 1: Odstotek brezposelnosti v Sloveniji, Nemčiji in EU-27 v obdobju od 1998 do 2009 6

Slika 2: Odstotek brezposelnosti v državah članicah EU v mesecu januar 2010..... 8

Slika 3: Gibanje registrirane brezposelnosti v Sloveniji v obdobju od januarja 2009 do marca 2010 . 12

Slika 4: Gibanje registrirane brezposelnosti v Nemčiji v obdobju od januarja 2009 do marca 2010 ... 20

UVOD

Trenutno se nahajamo v obdobju, ko je svetovno gospodarstvo zajela velika kriza, in kljub temu, da ta kriza že počasi poneha, so posledice še vedno občutne. Predvsem na trgu dela je recesija povzročila zaskrbljujoče spremembe. Vlade posameznih držav je privedla do tega, da vedno več denarja investirajo v zaščito delovnih mest in stabilnost gospodarstva, kajti statistike kažejo, da brezposelnost narašča v zaskrbljujočem obsegu. Zato mora biti preprečevanje množičnega odpuščanja in nadaljnjega naraščanja brezposelnosti prednostna naloga v vseh državah članicah Evropske Unije.

Brezposelnost predstavlja največji izziv za gospodarstvo. Je ena tistih problematik, ki stalno in intenzivno, ne samo v času svetovne krize, odmeva v javnosti in strokovnih krogih. Vzrok za stalne diskusije je zaskrbljenost, kajti brezposelnost prinaša tako ekonomske kot tudi socialne težave. Ekonomske težave se pojavijo zaradi neizkoriščenih dragocenih virov, kar pomeni, da se je treba odpovedati vsem tistim dobrinam in storitvam, ki bi jih brezposelni delavci morali proizvesti. Socialne težave pa se pojavijo zaradi drastičnega znižanja življenjske ravni, ker so brezposelni prikrajšani za večji delež svojega dohodka. Da bi se teh težav v največjem obsegu znebili in se izognili še večjih negativnih posledic, vlade posameznih držav poskušajo ukrepati z različnimi programi.

Kot že zgoraj omenjeno, ima vsaka država svoje ideje, kako ukrepati proti brezposelnosti. Ker že nekaj časa spremljam to temo v slovenskih in nemških medijih, sem se odločila pisati zaključno nalogo o tej problematiki v omenjenih državah. Namen te naloge je ponazarjati obseg trenutne brezposelnosti v Sloveniji in Nemčiji, proučiti ukrepe za zaposlovanje v obeh državah in, ob ugotavljanju prednosti in slabosti, predstaviti še svoje predloge.

Diplomsko delo je, poleg uvoda in zaključka, sestavljeno iz petih poglavji. Na začetku bom predstavila pojem aktivnega prebivalstva, opisala različne vire spremljanja brezposelnosti ter opredelila vrste brezposelnosti. V drugem poglavju bom ponazorila zaposlenost v Evropski Uniji; kako se je ta zadnje čase razvijala, kakšni so vzroki krize, ki vodijo do brezposelnosti ter kakšne ukrepe uvaja Evropska Unija. Osrednje teme, to je ukrepi za zaposlovanje v Sloveniji in Nemčiji, se bom lotila v tretjem poglavju ob opisu trenutne zaposlenosti v omenjenih državah. V zadnjem poglavju navajam svoje komentarje in predloge, kateri bi bili po mojem mnenju najboljše rešitve za znižanje brezposelnosti.

1 AKTIVNO PREBIVALSTVO

1.1 Pojem aktivnega prebivalstva

Aktivno prebivalstvo je tisti del prebivalstva, ki je zmožen opraviti delo, torej populacija v povprečju od 18. do 65. leta starosti. V to skupino spadajo tako zaposleni kot tudi brezposelni. Po uradni opredelitvi je zaposlen tisti, ki opravlja kakršnokoli plačano delo ali pa ima službo, vendar je odsoten zaradi bolezni, počitnic, porodniške ali stavke. Brezposelni pa so ljudje, ki niso zaposleni in aktivno iščejo zaposlitev.

Pod neaktivno prebivalstvo štejemo populacijo, ki še ni dela zmožno (otroci), ki ni več dela zmožno zaradi starosti (upokojenci) ali ki ni dela zmožno zaradi ovir (invalidi). To je tisti del populacije, ki je odvisno od aktivnega prebivalstva.

Stopnja brezposelnosti je določeni delež celotnega aktivnega prebivalstva. Zato se stopnjo brezposelnosti izračuna iz števila brezposelnih, deljeno s celotno delovno silo, tako kot je razvidno iz enačbe (1).

$$\text{Stopnja brezposelnosti} = \frac{\text{brezposelne osebe}}{\text{aktivno prebivalstvo}} * 100 \quad (1)$$

1.2 Viri merjenja brezposelnosti

Seveda pa obstaja več načinov opredeljevanja stopnje brezposelnosti, tako da se zaradi različnih virov pojavijo različne stopnje za isto državo. Do tega pride zaradi zakonov, ki po posameznih državah predpisujejo določen način štetja brezposelnosti. Tudi razne spremembe zakonov ali načinov opredeljevanja stopnje še bolj vplivajo na to zmešnjavo. Zato je primerjava brezposelnosti po posameznih državah tako težavna. Važno je, da se pri interpretaciji in primerjavi upoštevata isti vir in isti način štetja.

Na evropskem področju imamo kot vire na voljo **Internacionalno organizacijo dela** (ang. *International Labour Organization*, ILO), ki število brezposelnih določi le s pomočjo intervjujev. Število brezposelnih, ki se ga določi na podlagi teh intervjujev, na koncu objavi Eurostat (statistična organizacija Evropske Unije). Prednost te organizacije je, da ni odvisna od zakonov in se na podlagi tega lahko lažje izvaja primerjavo med državami. Slabost pa je ta, da je ta metoda preveč subjektivna in da lahko pride do odstopanja zaradi naključnega vzorčenja populacije. V tem primeru gre za t.i. **anketno brezposelnost**.

Kot drugi vir so na voljo posamezne **regionalne organizacije**, ki za analizo števila brezposelnih uporabljajo že objavljene administrativne informacije iz zavoda za zaposlovanje. Prijave na zavodu za zaposlovanje štejemo kot t.i. **registrirano brezposelnost**.

Tretji vir pa predstavljajo analize **deželnih zavodov za zaposlovanje**. Te temeljito ločujejo brezposelne na dve skupini, in sicer na tiste, ki so prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje in iščejo službo ter na tiste, ki zaradi upokojitve ali socialnih razlogov ne morajo več delati. To razporeditev pa temeljito opravljajo zaradi izplačevanja prispevkov za brezposelne. Razlika med regionalnimi organizacijami in deželnimi zavodi je ta, da regionalne organizacije upoštevajo stanje vseh brezposelnih konec meseca, medtem ko deželni zavodi upoštevajo število tistih brezposelnih, ki pridobivajo prispevke za brezposelnost, torej tiste, ki so prijavljeni na Zavodu za zaposlovanje.

1.3 Vrste brezposelnosti

Glede virov merjenja brezposelnosti sem že omenila registrirano in anketno brezposelnost. A pri analizi strukture trgov dela poznamo še tri druge vrste brezposelnosti, to so frikcijska, strukturna in ciklična brezposelnost. Razlikovanje teh vrst pomaga ekonomistom razpoznati zdravstveno stanje trga dela (Samuelson & Nordhaus, 2002, str. 567). Po pripravljenosti sprejemanja zaposlitve pa poznamo prostovoljno in neprostovoljno brezposelnost.

- **Frikcijska brezposelnost**

Frikcijska brezposelnost se pogosto pojavi med mladimi, ki iščejo prvo službo ali odpuščenimi delavci, ki iščejo novo zaposlitev. Ta vrsta brezposelnosti je po navadi kratkotrajna in ni problematična. Je le posledica časovnega zamika med začetkom iskanja in končne pridobitve nove zaposlitve. Četudi bi bilo neko gospodarstvo polno zaposleno, bi še vedno obstajala skupina ljudi, ki bi iskala prvo zaposlitev ali skupino, ki bi menjala službo. Zato je frikcijska brezposelnost neizogiben pojav.

- **Strukturna brezposelnost**

Strukturna brezposelnost je posledica neusklajenosti ponudbe in povpraševanja po določenih poklicih, kar pomeni, da pride do presežka enih in pomanjkanja drugih poklicev. Razlog je ta, da delovne sposobnosti iskalcev zaposlitve ne ustrezajo zahtevam prostih delovnih mest ali delovna mesta niso prilagojena sposobnostim iskalcev zaposlitve. Vzrok za to je predvsem hiter tehnološki razvoj, ki spremeni zahteve za določena delovna mesta. Ta vrsta brezposelnosti je lahko dolgotrajna, zelo problematična za državo, ki se s tem spopada ter lahko ogroža cele generacije ljudi.

- **Ciklična brezposelnost**

Ciklična brezposelnost je povezana s cikličnim delovanjem gospodarstva. Ko se gospodarstvo nahaja v recesiji, gre veliko podjetji v stečaj in posledično temu je tudi povpraševanje po delovni sili nizko. Ta vrsta brezposelnosti se navadno reši s ponovnim vzponom gospodarstva.

- **Prostovoljna in neprostovoljna brezposelnost**

Prostovoljna brezposelnost se pojavi, ko ljudje niso pripravljeni sprejeti dela za nižjo plačo kot jim ustreza, ko se ne želijo prekvalificirati za delovna mesta, ki se jim ponujajo in ko niso pripravljeni spremeniti stalnega prebivališča in se preseliti v kraj, kjer so na voljo prosta delovna mesta.

Čim bolj je oseba pripravljena popustiti pri plači, delovnih pogojih, oddaljenosti delovnega mesta od doma in podobnem, ko se pogaja za zaposlitev, tem bolj neprostovoljna je njena brezposelnost. O prostovoljni brezposelnosti se veliko razpravlja v zvezi z različnimi oblikami pomoči, ki so jo deležni brezposelni. Če je ta pomoč previsoka, jih to spodbuja, da zapuščajo delo, se ne zaposlujejo in so bolj izbirčni pri iskanju nove zaposlitve (Svetlik, 1985, 25-30).

Podpora za brezposelne je prav posebno v današnjem času aktualna tema, tako v Sloveniji kot tudi v Nemčiji. Vedno več ljudi, predvsem z nizko izobrazbo, je prepričano, da dobi prav toliko ali celo več finančne pomoči od države, kot bi zaslužili na njim ustreznem delovnem mestu. Zato menijo, da se jim ne splača opraviti katerakoli nizko produktivna dela ali pa prejemati prenizke plače in tako raje izkoristijo socialno podporo in uživajo svoj prosti čas.

2 ZAPOSLENOST V EVROPSKI UNIJI

Za nova in boljša delovna mesta, socialno vključenost in enakost na delovnih mestih v Evropski Uniji si prizadeva generalni direktorat Evropske komisije za zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti (ang. *European Commission for employment, social affairs and equal opportunities*). Ta omogoča državljanom Evropske Unije lažjo pridobitev zaposlitve, večjo mobilnost in strokovno usposabljanje ob hkratnem upoštevanju in usklajevanju z izzivi globalizacije, staranjem evropskega prebivalstva in spremenjene družbene realnosti. Pomembno pa je, da ta komisija pri tem tesno sodeluje z nacionalnimi organi, socialnimi partnerji, organizacijami civilne družbe in drugimi interesnimi skupinami posameznih držav.

Državljan Evropske Unije imajo pravico iskati delo ali opravljati svoj poklic v drugih državah EU, kar pomeni, da dopušča neomejeno gibanje in mobilnost delovno aktivnega prebivalstva po Evropi. Za državljane držav, ki še niso članice Evropske Unije pa veljajo posebna pravila.

V primeru selitve v drugo državo so pravice državljana EU varovane s socialnimi ugodnostmi. Te ugodnosti so:

- zdravstvena oskrba
- pokojnina
- nadomestila za brezposelnost, družinski dodatki in invalidska nadomestila

Veliko podporo študentom oziroma bodočim uslužbencem v Evropski Uniji dajejo tudi izobraževalne institucije, kajti že večina univerz je uvedla enotni visokošolski sistem oziroma t.i. Bolonjski sistem. Pred začetkom veljavnosti bolonjskega procesa je vsaka država imela svoj visokošolski sistem. Primerljivost študijev posameznih državah je bila tako nemogoča, kar je prinašalo veliko ovir pri priznavanju kvalifikacij, pridobljenih v drugih državah. Bolonjski sistem naj bi tako prinašal poleg drugih prednosti tudi enotnost izobrazbe in večjo mobilnost ljudi med državami članicami.

2.1 Razvoj zaposlenosti skozi čas

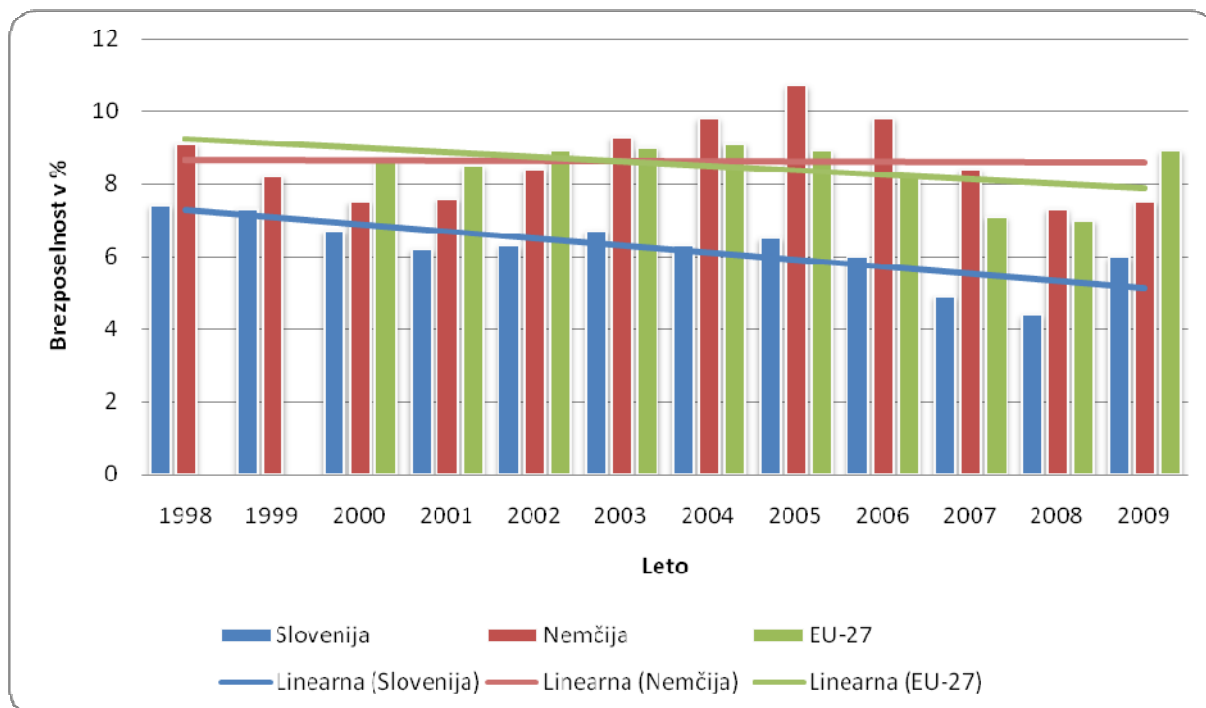
Po podatkih statističnega urada Eurostat je možno prikazati tudi razmerje odstotkov brezposelnosti po posameznih državah. V obdobju od leta 1998 do leta 2008 je bila brezposelnost v Nemčiji vedno bistveno višja kot v Sloveniji (Eurostat). Najvišjo točko v proučevanem obdobju je brezposelnost v Nemčiji dosegla leta 2005 z 10,7% oziroma okoli 5,2 milijona brezposelnih.

Kot možne faktorje v letu 2005 Nemci navajajo spremenjeni način štetja brezposelnih na podlagi uvajanja zakona Hartz IV¹ in podaljšane zime, zaradi katere se je prestavila poletna sezona (World Socialist Web Site). Poleg tega pa je potrebno poudariti, da zaradi spremenjenega načina štetja nekatere brezposelne celo niso upoštevali, ker se niso pravočasno registrirali. To pomeni, da je odstotek brezposelnosti v Nemčiji leta 2005 celo višji, kot je navedeno. Od leta 2006 dalje odstotek brezposelnosti pada in v obdobju gospodarske krize ne kaže velikih sprememb.

Posledice krize pa so vidne v Sloveniji. Kljub temu da Slovenija zaseda visoko mesto na lestvici najnižje brezposelnosti v Evropski Uniji, se je odstotek brezposelnosti v obdobju krize, torej v letu 2009, zvišal za 1,6 odstotnih točk v primerjavi z predhodnim letom (Eurostat). Pa vendarle je najvišja točka brezposelnosti v Sloveniji v proučevanem obdobju bila v letu 1998 z 7,4%, najnižja pa leta 2008 z 4,4%.

Ker je Evropska Unija do leta 2000 štela samo 25 članic in nato priključila še dve državi, se primerljivost EU-27 s Slovenijo in Nemčijo lahko izvede šele od leta 2000 naprej. V obdobju 2000-2006 se je odstotek brezposelnosti v EU-27 vedno konstantno držal nad 8%. Najmanj brezposelnih je bilo leta 2007 in leta 2008 z 7,1% in 7,0%. V času gospodarske krize se je brezposelnost povzpela za 1,9 odstotnih točk na 8,9%.

Slika 1: Odstotek brezposelnosti v Sloveniji, Nemčiji in EU-27 v obdobju od 1998 do 2009

Vir: Eurostat – Unemployment rate by gender (Total).

¹ Hartz IV je poleg denarnega nadomestila za brezposelnost dodatna socialna pomoč. Brezposelnost za to ni pogoj; oseba lahko dobiva tudi Hartz IV, če je zaposlena, vendar njen dohodek ne zadostuje za preživetje samega sebe oziroma družino.

2.2 Vpliv krize

Nobeden ne zna povedati, kdaj točno se je gospodarska kriza pravzaprav začela in kdaj se bo ta končala. Ker pa je zaposlenost neposredno povezana s to svetovno krizo, lahko po statističnih podatkih sklepamo, da je leta 2009 dosegla vrhunec. Govori se o dveh glavnih vzrokih, ki sta vodila do svetovne gospodarske krize.

Prvi vzrok za gospodarsko krizo je pretirana potrošnja gospodinjstev in podjetji v razvitih državah glede na njihovo dejansko plačilno sposobnost. Začelo se je v ZDA, ko so cene nepremičnin v zadnjih letih konstantno naraščale, kar je privedlo do neprevidnega izdajanja posojil. Ker pa ogromno kupcev ni bilo zmožno poplačati posojila, so banke poskušale množično naprej prodajati nepremičnine, da bi povrnila dolg plačilno nesposobnih kupcev. Ponudba je bila visoka, toda povpraševanja ni bilo v velikem številu. S tem je nastal problem, ko so cene nepremičnin začele padati in banke tako niso imele več dovolj visokega jamstva. To je tudi vodilo do stečajev številnih bank. Vse to se je začelo v ZDA že leta 2007, ko so potem pričakovali, da bodo vodilne svetovne centralne banke s koordiniranimi akcijami zajezile težave okuženih bank, vendar nobeden ni pričakoval, da se bodo posledice tako gromozansko razširile tudi na druge kontinente.

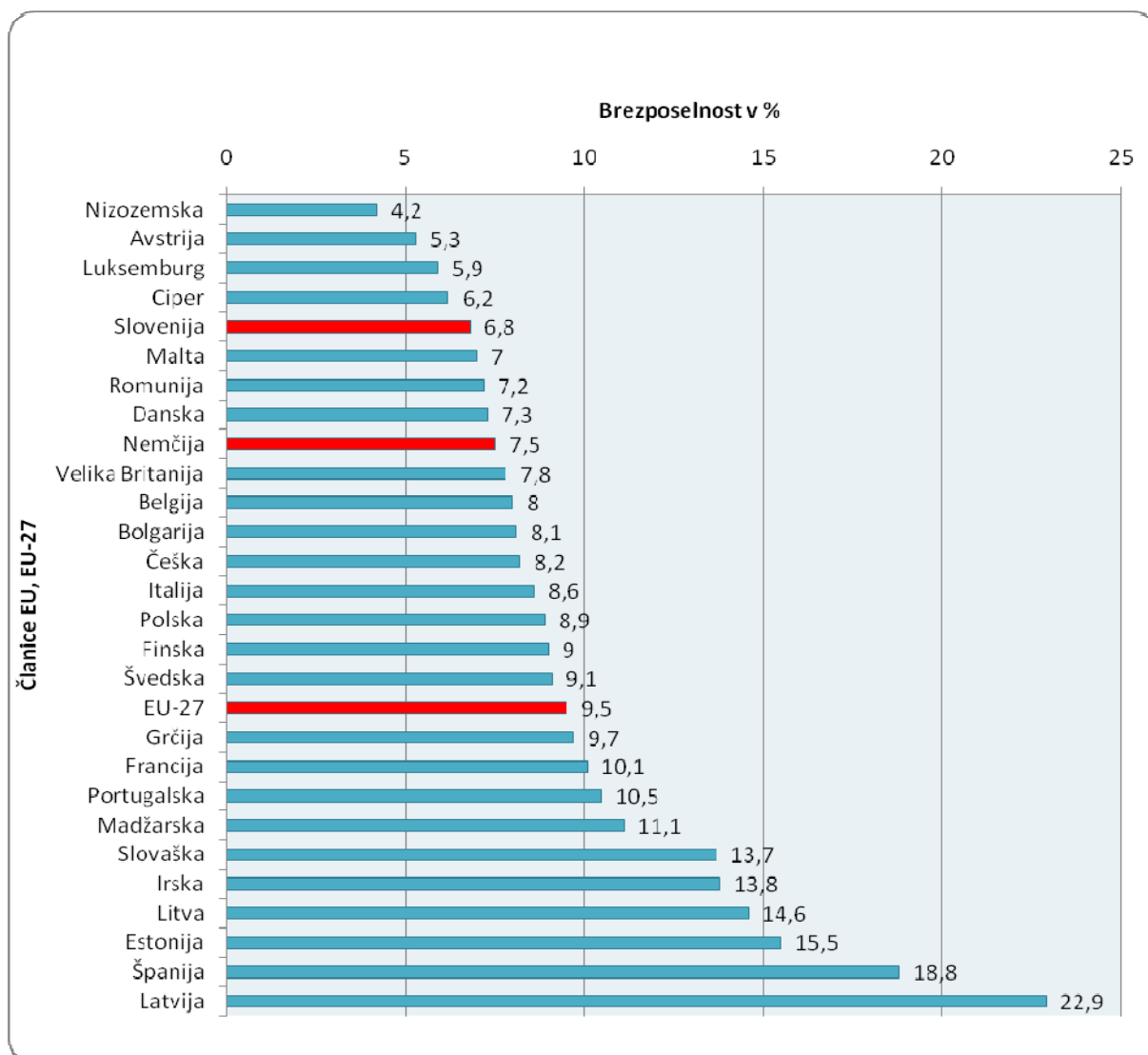
Drugi vzrok pa je povečana poraba oziroma povpraševanje po luksuznih dobrinah v razvijajočih se državah. To so predvsem Kitajska, Indija in Brazilija. Raziskave so pokazale, da te države že dosegajo višjo stopnjo rasti kot pa že razvite države, in jih celo prehitevajo. Vzroki za to so bolj izobraženi delavci, razvijajoča se podjetja in velike investicije v infrastrukturo. Posledično temu se povečuje tudi življenjski standard v teh državah, kar pomeni večje zahteve. Ker se je povpraševanje povečalo, so proizvajalci začeli več proizvajati in zaposlovati več ljudi. Svetovna kriza se je začela, ko so porabniki nehali kupovati na veliko, ker so se bali, da bodo izgubili zaposlitev. Povpraševanje se je zmanjšalo, cene so začele padati in na koncu je prišlo do odpuščanja zaposlenih, ker so se naročila po dobrinah zmanjšala.

Iz Bruslja poročajo, da je gospodarska kriza vodila več kot štiri milijone prebivalcev Evropske Unije v brezposelnost. Po aktualnih podatkih statističnega urada Eurostat naj bi leta 2009 število zaposlenih padlo za 4,021 milijonov. Od tega je v 16 državah članice EU z valuto evro 2,721 milijonov ljudi izgubilo delovno mesto. Stopnja zaposlenosti je tako povprečno padla za 1,8 odstotkov na evro območju. Leta 2008 je ta stopnja še narasla za 0,7 odstotka, v državah z valuto Evro celo za 0,9 odstotka. Po podatkih luksemburškega statističnega urada so bili na udaru predvsem zaposleni v predelovalni industriji, gradbeništvu ter v trgovskem, prometnem in komunikacijskem sektorju.

Po podatkih za januar 2010 iz Evropskega statističnega urada se Slovenija kar dobro drži na petem mestu na lestvici odstotka brezposelnosti v 27 državah članicah Evropske Unije in je kar precej pod evropskim povprečjem. Dejansko je Slovenija še vedno ena izmed redkih držav, ki imajo relativno nizki porast brezposelnosti. Nemčija ima v primerjavi s Slovenijo za

en odstotek več brezposelnih, se pa tudi nahaja pod evropskim povprečjem. Najhuje je prizadelo Latvijo in Španijo, kjer je skoraj vsaka peta oseba brez dela (de.statista.com).

Slika 2: Odstotek brezposelnosti v državah članicah EU v mesecu januar 2010

Vir: Nemški statistični portal Statista (<http://de.statista.com/>), 2010.

2.3 Ukrepi evropskega ekonomsko-socialnega odbora

2.3.1 Evropski socialni sklad

Evropa z **evropskim socialnim skladom** (krat. **ESS**) že skoraj 50 let podpira trg dela in politiko zaposlovanja v državah članicah EU. Vsota denarja, ki ga namenja Evropa za posamezno državo in regijo, naj bi pomagala pri ustvarjanju novih delovnih mest in je usmerjena k izboljšanju življenja državljanov EU tako, da jim nudi možnosti za zaposlitev in boljše znanje. Količina denarja je odvisna od kriterijev, ki jih določajo operativni programi članic, sestavljeni iz posameznih projektov, kot so na primer jezikovni tečaji za tujce, ki iščejo

zaposlitev, izobraževalni program za mlade brezposelne, itd. Projekte pa vodijo sodelujoče organizacije, kot so na primer: nacionalne, regionalne in lokalne oblasti, institucije za izobraževanje in usposabljanje, javne uprave, nevladne organizacije in socialni partnerji (sindikati, delavski sveti, industrijska in poklicna združenja, posamezna podjetja), ki so aktivni na področju zaposlovanja in socialne vključenosti. Te oblikujejo projekt, zaprosijo za financiranje in če je to odobreno, je možno izvesti projekt. Vendar ne gre za celotno financiranje, ampak samo za sofinanciranje, odvisno od dejanskega stanja razmer, saj je sredstvo ESS samo dodatek nacionalnemu financiranju. Za obdobje 2007-2013 je že sklenjeno, da bo ESS razdelil okoli 75 milijard evrov vsem državam članicam EU in regijam (spletna stran Evropske Unije). Od tega je 9,38 milijard evrov namenjeno Nemčiji; 40 odstotkov za programe v okviru celotne države in 60 odstotkov za programe 17 nemških regij. Slovenija bo v tem obdobju prejela 708 milijonov evrov od ESS za operativne programe.

2.3.2 Mikrokrediti

Ustanovitelji podjetji, samozaposleni ter lastniki malih in srednjih podjetji se v času krize kar precej pritožujejo nad visokimi kreditnimi pogoji bank. Vedno težje pridobijo posojila z ugodnimi pogoji, saj oni potrebujejo le majhne zneske, ki trenutno zahtevajo visoke obrestne mere. Zato je Evropska Unija uvedla mikrokredite, ki so boljša in poceni alternativa banki. To je vrsta posojil, ki bi v času recesije olajšala brezposelnim ustanoviti ali razviti nova podjetja. Gre za majhne kredite v višini do 25.000 evrov, ki jih izdajajo specializirani ponudniki finančnih storitev in nevladne organizacije (Tagesschau.de). Tudi podjetja z manj kot deset zaposlenimi (to so 91% vseh evropskih podjetji) in manj kot dva milijona evrov prometa lahko dobijo mikrokredite, da kljub krizi nadaljujejo razvoj². Evropska Unija želi do leta 2014 uporabiti 100 milijonov evrov za mikrokredite. Od junija 2010 naj bi začeli te mikrokredite uveljavljati.

Računajo na to, da bodo v naslednjih osmih letih dodelili mikrokredite okoli 45.000 ustanoviteljem podjetji in brezposelnim (spletna stran Evropske Unije). To ni nova ideja, ki jo je razvila Evropska Unija, ampak že obstaja v razvijajočih se državah, kjer podpirajo najrevnejše pri razvoju, da bi dosegli normalen življenjski standard. Glavni razlogi, zakaj je Evropska Unija uvedla ta finančni instrument, so lažji dostop do kreditov, pridobivanje novih delovnih mest in zmanjševanje naraščajoče brezposelnosti. Za odplačevanje mikrokreditov obstajajo različne možnosti, ki omogočajo družbeno sprejemljivo odplačevanje. Obresti, ki jih je treba plačati, so običajno le navadne obresti (preostala vrednost investicij) in ne obrestne obresti.

² 99 % novoustanovljenih podjetij v Evropi so mala podjetja in tretjino teh podjetji ustanovijo brezposelne osebe

2.4 Smernice zaposlovanja za članice EU

Leta 2000 je Evropski svet v Lizboni odločil, da bo Evropo do leta 2010 razvil v konkurenčnejši in bolj dinamični, na znanju temelječi gospodarski prostor na svetu. To je prostor, ki je sposoben doseči trajno gospodarsko rast s številnimi in boljšimi delovnimi mesti ter večjim socialnim sodelovanjem. Ker so imeli ta cilj pred sabo, so začeli oblikovati nove smernice.

Smernice zaposlovanja, ki jih predlagajo predstavniki držav članic in Evropska komisija ter jih odobri Evropski svet, predstavljajo skupne prednostne naloge v politiki zaposlovanja, ki jih mora vsaka država članica EU upoštevati. Na podlagi teh smernic se razvije Evropsko strategijo zaposlovanja za boljšo izmenjavo informacij in skupne razprave med vsemi državami članicami EU za medsebojno iskanje rešitve oziroma vzpostavljanje najboljše prakse. Smernice se vedno določajo za tri leta vnaprej. Trenutne smernice zaposlovanja pa so:

- politiko zaposlovanja usmeriti v polno zaposlenost, v povečanje kvalitete delovnih mest in produktivnosti ter v okrepitev socialne in teritorialne povezanosti
- spodbujati pristop k zaposlitvi
- ustanoviti nove trge dela ter delo ponuditi tako, da bo bolj privlačno za iskalce dela in neaktivno prebivalstvo
- bolje izpolnjevati zahteve trga dela
- fleksibilnost in varnost zaposlitve (*ang. flexicurity*) postaviti v uravnotežen odnos in zmanjšati segmentacijo na trgu dela
- bolj jasno določiti razvoj stroškov dela in sisteme kolektivnih pogajanj
- povečati naložbe v človeški kapital in jih izpopolniti
- zahtevati nove sposobnosti iz sistemov izobraževanja in usposabljanja

Tako načrtovane ukrepe kot tudi dejansko dosežene rezultate se nato po nadzorovanem postopku letno ocenjuje (t.i. *monitoring*) in med seboj primerja (t.i. *benchmarking*). To vodi potem tudi do medsebojnega učenja (t.i. *best practices*). Pri ocenjevanju skupno sodelujejo komisija, vsi vladni predstavniki držav članic in socialni partnerji, da bi dosegli skupne cilje: izboljševanje delovnih pogojev, spodbujanje zaposlovanja, izboljševanje usposobljenosti zaposlenih, vzpostavljanje učinkovito delovanje trga dela ter spodbujanje konkurenčnosti in trajno gospodarsko rast. Na koncu vsakega leta Evropski svet in komisija objavita skupno poročilo o zaposlitvenem stanju v Evropi. Skupno ocenjevanje prednostnih nalog zaposlovanja vseh državah članicah EU pomaga tudi novim kandidatom za vstop v Evropsko Unijo pri razvijanju svoje reforme na področju sistema zaposlovanja.

Pri evropski politiki zaposlovanja gre torej za politično koordiniranje in vodenje, ki temelji na pripravljenosti sodelovanja, medsebojne izmenjave informacij in političnem učenju. Čeprav je trg dela stal pred velikimi izzivi in spremembami, je Evropska zaposlitvena strategija prinesla veliko uspehov. Sodelovanje med državami članicami se je izjemno izboljšalo. Države so zdaj bolj sposobne koordinirati svoje politike, primerjati svoje uspehe in prevzeti učinkovite modele sistema zaposlovanja.

3 RAZMERE ZAPOSLENOSTI V SLOVENIJI IN NEMČIJI

Poleg pomožnih sredstev Evropske Unije, je tudi od politike zaposlovanja posamezne države odvisno, kako bo rešila problem brezposelnosti v obdobju gospodarske krize. Vsaka vlada predlaga svoje ukrepe, ki bi bile ustrezne kot rešitev brezposelnosti. Te pa spremlja vrsta kritik in spodbud, ker vsak ukrep prinaša tako pozitivne kot tudi negativne posledice.

Ker se tema diplomske naloge nanaša na brezposelne in na splošno tudi na delovno aktivno prebivalstvo, v nadaljevanju navajam samo tiste ukrepe, ki so koristne brezposelnim in/ali že zaposlenim osebam. Kot prvo pa predstavljam trenutna stanja zaposlenosti v posameznih državah.

3.1 Trenutno stanje zaposlenosti v Sloveniji

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije je bilo marca 2010 na zavodu RS za zaposlovanje od 836.902 delovno aktivnega prebivalstva registriranih 98.893 brezposelnih, kar je 891 oseb manj kot februarja 2010 (99.784) in okoli 20.000 več oseb kot v enakem obdobju leto 2009 (79.682). Med novo prijavljenimi osebami je bilo veliko brezposelnih, katerim je prenehalo delovno razmerje za določen čas, največ pa tistih, ki so ostali brez dela zaradi stečajev in trajno presežnega števila zaposlenih.

V času gospodarske krize so imela nekatera podjetja težave z ustvarjanjem dodane vrednosti na zaposlenega. Zato so za odpravljanje teh težav imeli na voljo dve možnosti, in sicer znižanje plač ali pa odpuščanje zaposlenih. Nekateri so se kot prvo odločili za odpuščanje delavcev z nižjo stopnjo izobrazbe, ki so običajno prejeli plačo nižjo od povprečne. S tem ukrepom se je tako konec leta 2009 brezposelnost zviševala, vzporedno pa tudi povprečna plača.

V Sloveniji se po podatkih Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva od vseh registriranih delovno aktivnih prebivalcev nahaja tudi 8% tujcev (spletna stran Statističnega urada RS). Pri večini tujcev gre za državljane z območja bivše Jugoslavije, največ iz Bosne in Hercegovine. Konec leta 2009 jih je bilo okoli 60.000, isto obdobje leta 2008 pa 10.000 tujcev manj. Več kot polovica tujih državljanov je zaposlenih v gradbeništvu, katera dejavnost je poleg predelovalne industrije v gospodarski krizi najbolj prizadeta. To pomeni, da tudi tujci v Sloveniji občutijo krizo, zaradi katere so morali nekateri prenehati delovno razmerje.

Po pregledu statističnih podatkov je jasno, da se je število delovno aktivnih prebivalcev znižalo v skoraj vseh dejavnostih, razen v rekreacijskih, razvedrilnih in kulturnih dejavnostih. Razmere na trgu dela se pa še kar naprej slabšajo. Trenutno ima Slovenija skoraj 100.000 brezposelnih, kar je 10,7% (spletna stran Statističnega urada RS). Približuje pa se številu dve leti po osamosvojitvi, ko so na zavodu za zaposlovanje zabeležili 129.000 brezposelnih, kar je 14,4%. Najmanj brezposelnih je bilo zabeleženih septembra 2008 s 6,3%. Od takrat naprej se število vztrajno povečuje. Iskalcem pa se ne obeta nič kaj dobrega, saj so se tudi števila

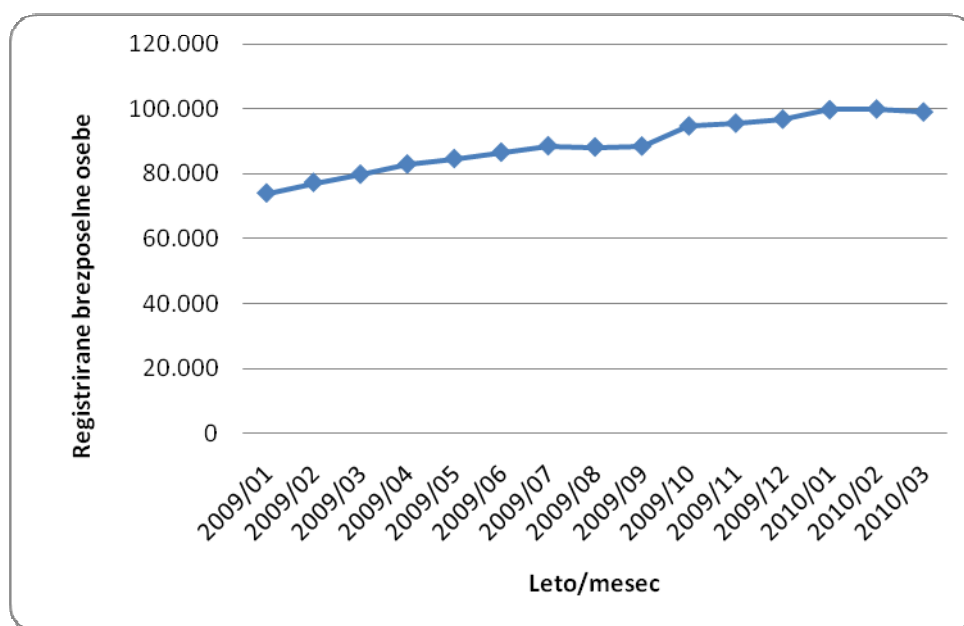
prostih delovnih mest precej zmanjševale. Leta 2009 jih je bilo v povprečju manj kot 5.000 prostih delovnih mest. Poleg tega pa v Sloveniji na splošno primanjkuje poklicno usposobljenega prebivalstva, prebivalstva z visoko izobrazbo in dodatnega usposabljanja.

Tabela 1: Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnja registrirane brezposelnosti v Sloveniji, mesečno od januarja 2009 do marca 2010

Leto/Mesec	Delovno aktivno prebivalstvo	Registrirane brezposelne osebe	Stopnja registrirane brezposelnosti
2009/01	872.246	73.911	7,8
2009/02	868.732	77.182	8,2
2009/03	866.019	79.682	8,4
2009/04	863.218	82.832	8,8
2009/05	860.789	84.519	8,9
2009/06	859.101	86.481	9,1
2009/07	855.628	88.457	9,4
2009/08	853.460	88.106	9,4
2009/09	853.765	88.366	9,4
2009/10	850.422	94.591	10,0
2009/11	850.016	95.446	10,1
2009/12	844.655	96.672	10,3
2010/01	836.081	99.591	10,6
2010/02	836.038	99.784	10,7
2010/03	836.902	98.893	10,6

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

Slika 3: Gibanje registrirane brezposelnosti v Sloveniji v obdobju od januarja 2009 do marca 2010

Vir: Statistični urad Republike Slovenije.

3.2 Ukrepi za zaposlovanje v Sloveniji

V Republiki Sloveniji je za ukrepe za zaposlovanje odgovorno ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, za njihovo izvajanje pa skrbi Zavod RS za zaposlovanje. Po besedah Ministra za delo, družino in socialne zadeve Ivana Svetlika (24ur.com, 2010) naj bi v času krize bili ključni koncepti vlade na področju trga dela predvsem varna prožnost, varna starost ter socialna pravičnost in kohezija. Vsi ukrepi na področju trga dela, ki se sedaj izvajajo, pa so namenjeni izključno kot pomoč podjetjem in delovno aktivnim prebivalcem v obdobju gospodarske krize.

3.2.1 Subvencije za skrajšanje delovnega časa

Podjetja, katerim v času gospodarske krize primanjkuje naročil, po prijavi dobivajo subvencijo za skrajšanje delovnega časa, hkrati pa se zavezujejo, da v obdobju prejemanja subvencij ne odpuščajo delavcev iz poslovnih razlogov, ne odrejajo nadurnega dela in ne izplačujejo nagrad vodilnim in nadzornikom.

Prvega pol leta prejema delodajalec 60 evrov subvencije na delavca mesečno. Po tem obdobju pa ima pravico podaljšati za ponovnih šest mesecev. Ta ukrep omogoča delavcem polno delovno dobo, delodajalcem pa zmanjšuje stroške plač. Tako imata delavec kot tudi delodajalec koristi od tega ukrepa, podjetjem pa pomaga, da lahko po izhodu iz krize zelo hitro spet povečajo obseg proizvodnje. Prednost je tudi ta, da delodajalci s subvencijami ne pridobijo le denar, temveč nimajo tudi stroškov z odpravninami, ker jim ni treba odpuščati. Z odpuščanjem bi bili samo še v slabšem položaju, ker bi potem imeli še dodatne stroške s ponovno zaposlitvijo delavcev.

Ekonomist dr. B. Kovač (Mladina, 2009) nasprotuje temu ukrepu, saj po njegovem mnenju ta nov zakon sicer ohrani delovna mesta, vendar dejansko zacementira trg dela, poveča skrite transakcijske stroške delovanja podjetji in dejansko blokira prestrukturiranje podjetji. Ukrepi torej ne zagotavljajo želene prožnosti in podjetniških rešitev, ki jih potrebujejo predvsem mala in srednja podjetja. Druga slabost je ta, da ta ukrep predpostavlja enakost dela in delavcev ter tako brani dobre in slabe, sposobne in nesposobne. To pomeni, da ta ukrep še bolj omejuje, ker se nenadoma ne spodbuja več spremembe in ne išče več boljših delavcev, ampak gre le za obrambo in ohranjanje obstoječega.

Glede na to, da ukrep zahteva veliko sredstev, se v primeru dolge krize ne bo mogel izvajati dalj časa, ker to zadostuje samo za eno leto, največ dve leti, odvisno koliko podjetji se bo prijavilo za prejem subvencij. V primeru trajanja krize, vlada predvideva, da bo skupno potrebno okoli 230 milijonov evrov za izvajanje ukrepa.

3.2.2 Podpora razvojnim projektom

Pri podpori razvojnim projektom gre za spodbujanje razvoja podjetništva, bolj natančno za razvoj socialnega podjetništva, pri katerem ne gre toliko za profitno delovanje, temveč bolj za delovanje, ki omogoča solidno zaposlovanje, varstvo okolja in trajnostni razvoj. Ukrep je primeren predvsem brezposelnim, ki se težje zaposlijo in si želijo samozaposliti ali delovati v manjši skupini ljudi. Cilj tega ukrepa je, da se vsaj 150 ljudi, ki imajo težave z zaposlitvijo, vključi v projekte in jim hkrati ponudi potrebno izobraževanje. Tako jim je za najmanj eno leto zagotovljeno delo za polni delovni čas. Prednost tega ukrepa je, da se razvijajo nove storitve ter da se ljudje iz ciljne skupine rešijo socialne izključenosti.

Ministrstvo je za ta ukrep namenilo okoli šest milijonov evrov.

3.2.3 Spodbujanje prezaposlitev in samozaposlitev

Subvencijo za prezaposlitev prejema novi delodajalec, ki prezaposli delavce prejšnjega delodajalca. Po Zakonu o delovnih razmerjih (ZDR) se prezaposlovanje lahko izvaja v dveh primerih, in sicer, če gre za **spremembo delodajalca** (73. člen ZDR) ali pa za **odpoved pogodbe o zaposlitvi s ponudbo nove pogodbe o zaposlitvi pri drugem delodajalcu** (90. člen ZDR).

V prvem primeru gre za prenos celotnega ali samo dela podjetja, kar pomeni, da nekateri delavci preidejo k novemu delodajalcu. Po tem zakonu se prenašajo tudi pravice in obveznosti iz kolektivne pogodbe, ki so jo sklenili posamezni delavci pri prvotnem delodajalcu. Novi delodajalec mora te pravice in obveznosti s starih kolektivnih pogodb zagotoviti še najmanj eno leto po začetku prezaposlitve. Spremembe teh pogodb, ki grejo v škodo delavcev so nedopustne. Pravice morajo ostati iste ali pa ugodnejše kot prejšnje.

V drugem primeru gre za odpuščanje delavca s strani prvotnega delodajalca z namenom, da se ta izogne prevelike obremenitve obveznosti plačila odpravnine delavcu. Vendar pa je pogoj ta, da še v času odpovednega roka prvotni delodajalec ali Zavod RS za zaposlovanje ponudi delavcu novo delo pri drugem delodajalcu za nedoločen čas.

Pravico do **subvencije za samozaposlitev** ima **brezposelna oseba**, ki si želi postati samostojni podjetnik (s.p.) ali lastnik oziroma solastnik gospodarske družbe, zavoda ali samozaposlen na področju drugih dovoljenih dejavnosti, kot na primer na področju odvetništva, duhovništva, umetništva, zdravstva, itd. Ta oseba mora biti samozaposlena za polni delovni čas (40 ur/teden), razen invalidi, ki delajo za krajši delovni čas. Pomembno pa je, da je bila ta oseba do uveljavitve subvencije zapisana v evidenci brezposelnih oseb na Zavodu RS za zaposlovanje. Subvencije za samozaposlitev lahko zahtevajo tudi **delodajalci**, ki želijo del svoje dejavnosti prenesti na svoje delavce, da bi se samozaposlili in ustvarjali svoje prihodke tudi izven dejavnosti podjetja.

Ker želi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v obdobju gospodarske krize še bolj povečati spodbujanje samozaposlitve, je poleg izdaje subvencij začelo izvajati še programe za pripravo na samozaposlitev in svetovanje bivšim brezposelnim, ki so postali podjetniki. Za večje spodbujanje samozaposlitve so namenjena tudi sredstva iz Evropskega socialnega sklada. Subvencija za pre zaposlitev znaša 4.000 evrov na delavca, ki jo novi delodajalec prejme za eno leto ob sklenitvi dodatka prvotni pogodbi oziroma ob novi pogodbi za nedoločen čas. Subvencija za samozaposlitev pa znaša 4.500 evrov na osebo. Za oba ukrepa skupaj je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve izdalo okoli 57 milijonov evrov.

Prednosti teh ukrepov so predvsem preprečevanje odpuščanja in izogibanja prehoda delavcev v odprto brezposelnost³. Cilj je, da delavec dobi v čim krajšem času novo delovno mesto. To pa je tudi pozitivno za delodajalce, ker tako pokažejo svojo etično držo in družbeno odgovornost do svojih zaposlenih in potemtakem nimajo toliko težav s pritožbami.

Za pridobitev subvencij za samozaposlitev je treba od tega leta najprej izvesti individualni razgovor pri strokovnjakih. Lansko leto so jih lahko dobivali še vsi, ki so se želeli samozaposliti, vendar se je izkazalo, da so ljudje po nekaj mesecih prenehali z dejavnostjo zaradi prevelikih stroškov. Danes so izvajalci teh razgovorov veliko bolj pozorni in skrbijo, da se izdaja subvencije tistim, ki resno želijo izvesti posel. Po besedah predstavnikov obrtniško-podjetniške zbornice Slovenije bi kandidati radi nekaj delali, vendar jim še ni čisto jasno kaj. Ideja je prisotna, ampak ni dobro razdelana. Druga napaka pa je, da kandidati svoje dejavnosti ne naravnajo tržno, zato je malo verjetno, da bi dobili vsaj toliko strank, da bi pokrili stroške.

3.2.4 Okrepitev programov aktivne politike zaposlovanja

Programe aktivne politike zaposlovanja izvaja in obnavlja Zavod RS za zaposlovanje na podlagi zakonov in pravilnikov o zaposlovanju ter na podlagi usmeritve Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. V času gospodarske krize pa je treba te aktivnosti toliko bolj okrepiti, kar pomeni, da vlada nameni še več sredstev za izvajanja teh ukrepov. Zato je predvsem v tem obdobju ta katalog lahko v pomoč vsem brezposelnim, ki v času krize iščejo nove priložnosti.

Za obdobje 2009-2010 je Zavod RS za zaposlovanje izpostavil dva javna razpisa, in sicer javni razpis za **spodbujanje zaposlovanja težje zaposljivih brezposelnih oseb** pod naslovom Zaposli.me ter javni razpis za **spodbujanje zaposlovanja za krajši delovni čas**. Oba razpisa financirata Evropski socialni sklad in Ministrstvo. Za oba ukrepa pa so dali na voljo 16,5 milijonov evrov.

³ Delavci, ki zaidejo v odprto brezposelnost so večina nameščeni na slabših delovnih mestih ali pa ne dobijo svojega plačila pravočasno oziroma ga sploh ne dobijo

Po katalogu ukrepov aktivne politike zaposlovanja (mddzs.gov.si, 2009) so aktivnosti združene še v štiri druge glavne ukrepe:

- Svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve
- Usposabljanje in izobraževanje
- Spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja
- Programi za povečanje socialne vključenosti

Vsak ukrep pa je namenjen določenim posameznim ciljnim skupinam. Svetovanje in pomoč pri iskanju zaposlitve pomaga predvsem brezposelnim ali pa mladim, ki prvič vstopajo na trg dela. Ustrezno usposabljanje in izobraževanje je namenjen ljudem, ki želijo biti še bolj konkurenčni ali pa za mlade, ki še nimajo veliko delovnih izkušenj. Za spodbujanje zaposlovanja in samozaposlovanja se vključuje ciljne skupine kot so dolgotrajni brezposelni, osebe, ki imajo željo uresničiti podjetniško idejo, starejše osebe, itd. Programi za povečanje socialne vključenosti pa so namenjeni predvsem težje zaposljivim osebam. Celotni program aktivne politike zaposlovanja je bil do konca leta 2009 ocenjen na 83 milijonov evrov.

3.2.5 Delno povračilo nadomestil plače med začasnim čakanjem na delo

V obdobju gospodarske krize, ko nekaterim podjetjem upada število naročil in dela, se poskuša reševati delovna mesta s krajšim delovnim časom ali pa s pošiljanjem delavcev na čakanje. Njihov namen je podoben kot pri subvenciji za skrajšanje delovnika, da zadržijo čim več zaposlenih v delovnem razmerju. Za to pa so zaposleni upravičeni do nadomestila plač v višini 85% njihovega dohodka v obdobju zadnjih treh mesecev. Od tega da 50% država, ostalih 35% pa plača delodajalec. Nadomestilo plače v času čakanja na delo ne sme biti nižje od minimalne plače. Delavci imajo v času čakanja pravico in dolžnost do usposabljanja, država pa s pomočjo sredstev Evropskega socialnega sklada prispeva 500 evrov na delavca. Prav tako kot pri subvencijah za krajši delovni čas tudi v tem primeru delodajalec ne sme v obdobju prejemanja pomoči odpuščati zaposlene, odrediti nadure in izplačevati nagrad nadrejenim.

Prednosti so te, da ta ukrep koristi tako delavcu kot tudi delodajalcu. Delavec je odškodovan za pomanjkanje dela in ne izgubi delovnega mesta, delodajalec pa nima stroškov z odpravninami in s ponovnim zaposlovanjem. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je ocenilo, da bo ta zakon rešil okoli 25.000 delovnih mest in da bo za ta ukrep potrebno 100 milijonov evrov, od tega 12,5 milijona evrov za usposabljanje. Poleg denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka, družinske pokojnine, itd. se ta ukrep šteje med sistem socialne varnosti.

3.2.6 Dodatek za socialno ogrožene

Vlada je julija prejšnje leto sklenila, da se osebam, katerim je gospodarska kriza otežila socialne razmere, izplača dodatek v enkratnem znesku. Po zakonu je denarna socialna pomoč namenjena izboljšavi socialne varnosti slovenskih državljanek in državljanov ter tujk in tujcev s stalnim prebivališčem v Sloveniji. Zneski, ki se izplačujejo upravičencem od konca avgusta 2009 naprej, se gibljejo med 80 in 200 evrov. Če je upravičenec ena oseba, bo ta prejela denarno socialno pomoč v višini 160 evrov, če pa je upravičena celotna družina, ji pripada 200 evrov dodatka. Za vse ostale upravičence, kot so prejemniki pokojnin in drugih prejemkov iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, prejemniki nadomestila za brezposelnost ter prejemniki nadomestil za primer starševskega varstva, pa velja, da prejemajo 120 evrov dodatka, če so njihovi prejemki nižji od 268 evrov, in 80 evrov, če njihovi prejemki presegajo 268 evrov, vendar ne več kot 313 evrov.

Dodatek izplačujejo centri za socialno delo, Zavod RS za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in Zavod RS za zaposlovanje. Oni tudi preverijo, kdo je dejansko upravičen do dodatka za socialno ogrožene. Ministrstvo za socialno delo je ob sklenitvi zakona ocenilo, da bo pri tem ukrepu razdelilo okoli 15 milijonov evrov na približno 120.000 oseb (45.000 prejemnikom denarne socialne pomoči, 60.000 upokojevcem, 9.600 brezposelnim in 3.300 prejemnikom starševskega dodatka). Obstaja pa bojazen, da se bo število socialno ogroženih še naprej povečalo.

3.2.7 Malo delo

Poleg vseh ukrepov, ki že potekajo, pa se počasi uvaja tudi Zakon o malem delu, ki bo glede na predlog začel veljati leta 2012. Lahko ga bodo opravljali brezposelni, neaktivni, študenti, upokojenci, tujci in državljani EU. Do zdaj se je dejansko zaposlovalo tako, da je veliko število delodajalcev posredovalo oglas na študentski servis z namenom da zaposlijo študente, ker jim le ti ne prinašajo prevelikih stroškov in niso pogodbeno vezani na podjetje. S tem zakonom pa bi dobili več priložnosti tudi tisti, ki težje najdejo zaposlitev na trgu dela in bi tako dobili možnost prehoda v redno delo.

Po mnenjih študentov bi ta zakon prizadel predvsem njih, ki si sedaj z delom preko študentskega servisa omogočajo preživetje oziroma zaslužek za počitnice ali priboljšek. Nekateri študenti pa so študentska dela tudi pametno izkoristili za zbiranje prvih delovnih izkušenj v sklopu svojega strokovnega področja in pridobivanju novih poznanstev za bodoče posle. Ob uveljavitvi Zakona o malem delu tega ne bi bilo več možno, saj bi študentje morali deliti prosta delovna mesta z brezposelnimi osebami in upokojenci. Gre namreč za malo delo, ki bo omejeno na 720 ur na leto, kar pomeni 60 ur mesečno za male delavce oziroma 90 dni dela za študente, ki delajo 8 ur na dan. Po 90 dneh bi morali študentje zaključiti z malim delom in pustiti še ostalim malim delavcem priložnost, sicer se jih v nasprotnem primeru

kaznuje z denarno kaznijo in prepovedi opravljanja malega dela za eno leto. Če primerjamo zdajšnji študentski sistem z malim delom, ugotovimo, da bi študentje lahko opravljali samo še pomožna, nezahtevna in enostavna dela. Za pridobivanje delovnih izkušenj bi jim enostavno zmanjkalo razpoložljivih ur zaradi predvidene letne omejitve ur.

Ta zakon je še vprašljiv, ker ga spremljajo številni kritiki. Ne glede na to, komu prinaša koristi in komu ne, je dejstvo, da bo ta oblika začasnega dela izgubila svojo fleksibilnost in praktičnost. Potrebno bo upravljati z veliko birokracije, kajti treba bo preverjati vsakega posameznega delavca; koliko razpoložljivih ur je že porabil, koliko malih delavcev določeno podjetje še potrebuje, ali obstajajo kršitve zakona malega dela s strani kandidata, ali je bil kandidat že zdravniško pregledan, itd.

Nekateri kritiki pa vidijo v ti zakonodajni ureditvi samo analizo in reševanje na področju študentskega dela, manj pa celovito sistemsko ureditev malega dela in dodatno zaposlovanje. Tako se vlada vedno bolj oddaljuje glavni problematiki, in sicer brezposelnosti kot posledici gospodarske krize.

3.3 Trenutno stanje zaposlenosti v Nemčiji

Nemška agencija za delo (nem. *Bundesagentur für Arbeit*) je v mesecu aprilu 2010 poročala o padanju števila brezposelnih za kar 162.000, kar pomeni, da je Nemčija imela v mesecu aprilu okoli 3.406.300 brezposelnih od 40.187 milijonov delovno aktivnih prebivalcev. V primerjavi z enakim obdobjem leta 2009 je bilo takrat 178.000 manj brezposelnih. Za državo kot Nemčijo to ni velika razlika, vendar se vseeno občuti vpliv gospodarske krize na trgu dela, kar gre v škodo tistim, ki aktivno iščejo zaposlitev. Razna dela s krajšim delovnim časom in ostali ukrepi naj bi ta vpliv omiliti.

Po podatkih statističnega zavoda (nem. *Statistisches Bundesamt*) je v mesecu marcu število delovno aktivnih oseb naraslo za okoli 10.000 (brez sezonskih delavcev) v primerjavi s prejšnjim mesecem. Že več mesecev pa se tudi število prostih delovnih mest zvišuje za okoli 8.000 (brez sezonskih del). Za mesec april so beležili približno 517.000 prostih delovnih mest, kar je kar 22.000 več kot leto prej.

Tabela 2: Delovno aktivno prebivalstvo, registrirane brezposelne osebe in stopnja registrirane brezposelnosti v Nemčiji, mesečno od januarja 2009 do marca 2010

Leto/Mesec	Delovno aktivno prebivalstvo (v mio)	Registrirane brezposelne osebe	Stopnja registrirane brezposelnosti
2009/01	39.909	3.488.801	8,3
2009/02	39.938	3.551.911	8,5
2009/03	40.016	3.585.784	8,6
2009/04	40.138	3.584.798	8,6
2009/05	40.172	3.458.104	8,2
2009/06	40.151	3.410.036	8,1
2009/07	40.074	3.462.446	8,2
2009/08	40.074	3.471.513	8,3
2009/09	40.321	3.346.459	8,0
2009/10	40.491	3.228.625	7,7
2009/11	40.470	3.215.393	7,6
2009/12	40.298	3.275.526	7,8
2010/01	39.755	3.617.485	8,6
2010/02	39.764	3.643.381	8,7
2010/03	39.878	3.567.944	8,5

Vir: Statistik der Bundesagentur für Arbeit, Statistisches Bundesamt Deutschland, de.statista.com.

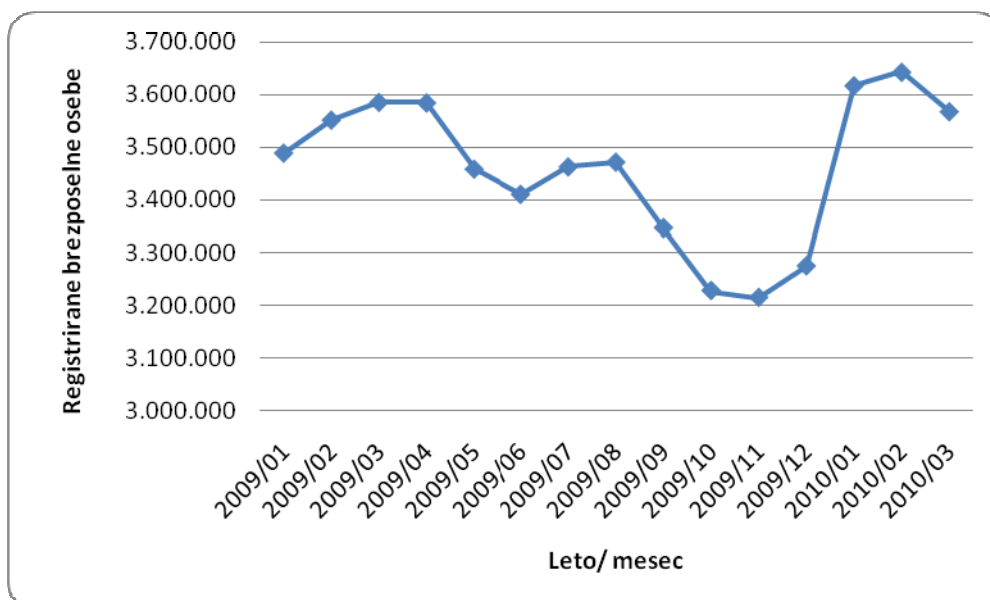
Po podatkih centralnega registra tujcev (nem. *Ausländerzentralregister*, AZR) živi v Nemčiji okoli 6.697.800 tujcev oziroma 8,5%. Število tujcev pa se je v zadnjih letih za malenkost znižalo. Večina vseh tujcev predstavljajo turški državljani, katerih je malo manj kot dva milijona oziroma 2,4%. Ostali pa so iz drugih držav iz celega sveta. Slovenskih državljanov v Nemčiji je okoli 20.460, kar pomeni, da se Slovenija na lestvici tujcev v Nemčiji nahaja na 41. mestu.

V Nemčiji ima kar nekaj nemških državljanov predsodke o tujcih, saj menijo, da ti zvišujejo stopnjo kriminala in prejmejo nesorazmerno visoke zneske socialne pomoči. Delež tujcev od vseh 6,7 milijonov prejemnikov socialne pomoči namreč znaša kar 28%. Razlog za tako visok delež pa je napačen izobraževalni sistem v Nemčiji, ki tujcem daje malo možnosti za napredovanje. Težave se pokažejo že v znanju nemškega jezika in pomanjkanju osnovne izobrazbe. Vendar obstaja tudi veliko akademikov, ki pa so odvisni od socialne pomoči zaradi nepriznavanja njihove izobrazbe v Nemčiji. Kar pomeni, da je mišljenje o nesposobnosti vseh imigrantov napačno.

Kljub težav sporazumevanja ali nepriznavanja izobrazbe se še vedno veliko ljudi odloči za selitev v Nemčijo. Razlogov je veliko; osebni, politični, religiozni, itd. En razlog pa je ta, da Nemčija ponuja veliko perspektiv, ki jih tujci v svoji državi iščejo, vendar ne dobijo. Kakovost življenja je že pri marljivih Nemcih bistveno boljša od kakovosti življenja drugje. V 50. in 60. letih so Nemci intenzivno iskali delovno silo iz tujine zaradi pomanjkanja delavcev v lastni državi. V 70. letih je nato brezposelnost naraščala in delovna sila iz tujine ni bila več potrebna. Vendar še danes kljub komplicirani zakonodaji ljudje prihajajo v Nemčijo. Veliko jih ne dobi dela, tako da ti postanejo prejemniki socialne pomoči. In ta v Nemčiji ni slaba. Zato se tujim državljanom še vedno splača priti, ker so gospodarske razmere bolj ugodne kot v lastni državi. Sicer pa je trenutno stopnja brezposelnosti Turkov v Nemčiji ena najvišjih od vseh tujcev.

Po pregledu gibanja registrirane brezposelnosti je razvidno, da je bilo leto 2009 zelo dinamično (Statistik der Bundesagentur für Arbeit). V obdobjih februar in julij 2009 se je število brezposelnih nagibalo k povišanju, vendar je bilo z uvedbo dela za krajši delovni čas to možno preprečiti. Z novim letom 2010 se je število ponovno drastično povečalo, vendar se zdaj spet znižuje. Kriza je najbolj prizadela zaposlene v predelovalni industriji, storitvenem, trgovskem in prometnem sektorju. V drugih poklicnih skupinah je število zaposlenih ostalo bolj ali manj konstantno. Po raziskavah naj bi se število brezposelnih v letu 2010 v Nemčiji povišalo za okoli 200.000, v letu 2011 bi to število ostalo približno na isti ravni.

Slika 4: Gibanje registrirane brezposelnosti v Nemčiji v obdobju od januarja 2009 do marca 2010

Vir: Statistik der Bundesagentur für Arbeit.

3.4 Ukrepi za zaposlovanje v Nemčiji

V Zvezni republiki Nemčiji so glavne naloge Ministrstva za delo in socialne zadeve (nem. *Bundesministerium für Arbeit und Soziales – BMAS*) izpostaviti varnost dela in obvladovati brezposelnost. Prizadevajo si, da bi ljudje vseh generacij in socialnih razmer dobili priložnosti za zaposlovanje in možnosti za kariero. Minister za delo in socialo Olaf Scholz pravi (Sporočilo za javnost, www.bmas.de, 2009), da morajo tako država kot tudi podjetja v času krize poskusiti ohraniti delovna mesta, kolikor se da. Glavno pravilo je, da se strokovnjakom omogoča kvalifikacije in da delodajalci krizo ne izkoristijo za odpuščanje. Samo tako lahko podjetja po krizi spet oživijo. Nemška kanclerka Angela Merkel je optimistična in večkrat poudarja, da mora Nemčija priti iz krize močnejša kot je v njo vstopila.

3.4.1 Krajšanje delovnega časa (nem. *Kurzarbeit*)

Po mnenju Ministra Olafa Scholza je to najbolj učinkovit ukrep za ohranitev delovnih mest, ki so ga do zdaj uveljavili. Pravi, da je Nemčija kot socialna država s tem ukrepom veliko bolje opremljena kot druge države. Podobno kot v Sloveniji, tudi v Nemčiji Ministrstvo za delo in socialne zadeve s subvencijam podpira podjetja, katerim pada število naročil, da ne bi prišlo do prevelikih odpuščanj. Podjetja bi na tak način lahko naprej zaposlovala izobražene ter usposobljene delavce, predlaga pa se jim tudi, da izgubljen delovni čas porabijo za izobraževanje zaposlenih. Tako bi bolj okrepljeno nastopili po obdobju krize. To bi bila tudi prednost za delavce, ki bi lahko sodelovali pri subvencioniranih programih usposabljanja in bi tako zmanjšali tveganje ostati dolgotrajno brez dela. Te programe usposabljanja bi financiral Zavod za zaposlovanje, tako tudi stroške prevoza in stroške za otroško varstvo. Tudi Evropska Unija je iz socialnega sklada namenila finančna sredstva za programe usposabljanja in za svetovanje podjetjem o varstvu zaposlenih.

Željo po skrajšanju delovnega časa je treba prijaviti na Zavodu za zaposlovanje (nem. *Bundesagentur für Arbeit - BA*), da bo ta prevzela del plače za zaposlene, kajti podjetje potem plača samo še tiste delovne ure, ki jih zaposleni dejansko opravijo. Zavod za zaposlovanje plača delojemalcem 60 odstotkov tiste neto plače, ki zaradi krajšega delovnega časa odpade, delojemalci z otroki pa dobijo 67 odstotkov. Od 1. januarja 2010 naprej se za skrajšani delavnik lahko izplača subvencije 18 mesecev. Pri tistih, ki so že leta 2009 zahtevali subvencije za krajši delavnik, je čas trajanja izplačila 24 mesecev. Delavnik se lahko na več načinov skrajša; podjetje lahko odloči, da se dela samo določeno število ur na dan ali da se določeno obdobje sploh ne dela. Vendar to ni dopust za delavce, saj so za to obdobje prikrajšani za nekaj odstotkov svoje neto plače. Še vedno pa je ta način boljši kot brezposelnost.

Nemška vlada, zakonodajalci, delodajalci in sindikati se strinjajo, da je ta ukrep najboljša rešitev za izhod iz krize. Visoko število prijav za subvencije kaže tudi, da so podjetja pripravljena obdržati vse svoje zaposlene in skupaj z njimi prestat obdobje krize. Brezposelnost ni toliko narasla, kolikor so sprva predvidevali. S tem zakonom so v letu 2009 celo rešili nekaj sto tisoč delovnih mest in tako ohranili število usposobljenih delojemalk in delojemalcev v podjetjih.

3.4.2 Izmenjava s tujino kot boljša delovna integracija mladih na trg dela

Ministrstvo za delo in socialne zadeve je marca 2009 začelo razvijati nov program pod imenom »Graditi mostove – Oblikovati nova delovna mesta« za podporo mladim, ki želijo delati pripravništvo in zbirati delovne izkušnje v tujini. Cilj tega ukrepa je podpirati podjetja, da lahko svojim pripravnikom in začetnikom omogočajo več delovnih izkušenj v tujini kot so jim lahko do zdaj. Sedanje stanje kaže, da je bilo do zdaj samo dva odstotka oziroma okoli 30.000 mladih na pripravništvu izven Nemčije. Novi program pa naj bi pomagal povišati to število v naslednjih letih. Zaposlili so okoli 40 svetovalcev po celi Nemčiji, da bi svetovali predvsem malim in srednjim podjetjem, kako pripraviti mlade zaposlene na delo v tujini. Naloga svetovalcev je tudi podpirati podjetja pri iskanju partnerske družbe v tujini in pomagati pri konkretnem planiranju in pripravljanju izmenjave zaposlenih.

Od tega ukrepa imajo koristi predvsem podjetja, ki so vedno bolj odvisna od mednarodnih trgov in tako tudi od strokovnjakov z znanjem tujih jezikov, medkulturnih kompetenc in strokovnega znanja iz tujine. Če izkoristijo izmenjave s tujimi partnerji, lahko postanejo še bolj konkurenčni. Ukrep pa predstavlja tudi priložnost za mlade, ki niso končali šole, niso še nikoli opravili praktičnih del ali imajo težave z učenjem. S programom izmenjave se jim omogoča pridobiti kvalifikacije za službo ter jezikovne in socialne kompetence. Tako bodo lahko z izkušnjami iz drugih držav dobili večjo možnost za zaposlitev tudi na nemškem trgu dela. Za ta program sta Evropski socialni sklad in Ministrstvo za delo in socialne zadeve skupno rezervirala okoli 93 milijonov evrov.

3.4.3 Boljša delovna integracija migrantov na trg dela

Dejstvo je, da Evropa danes in v prihodnosti potrebuje dobro usposobljene migrante. Njihova delovna integracija je ena izmed največjih izzivov v posameznih evropskih državah. Zato sta nemški Senat za integracijo, delo in socialne zadeve in nemško Ministrstvo za delo in socialne zadeve z desetimi drugimi evropskimi državami ustanovila transnacionalno izobraževalno omrežje IMPART, da bi izmenjavo in sodelovanje na področju delovne integracije migrantov še bolj poglobili. V ospredju diskusij med evropskimi državami so postavljena tri ključna vprašanja:

- Ovrednotenje in priznanje poklicnih kompetenc migrantov
- Boj proti etnični diskriminaciji na trgu dela
- Teritorialni pristopi za delovno vključevanje migrantov

V okviru konferenc naj bi različne pristope in programe, ki so jih razvile posamezne države, med sabo primerjali in skupno naprej razvijali.

3.4.4 Spodbujanje projektov

Ministrstvo za delo in socialne zadeve ter Evropska komisija sta v okviru Evropskega leta 2010 »Proti revščini in socialni izključenosti« dala 1,25 milijona evrov za spodbujanje raznih projektov. Temu ukrepu so se prejšnje leto odzvali razna združenja, klubi in prostovoljne organizacije širom Nemčije. Skupaj je bilo za projekte okoli 800 predlogov, vendar je omejitev ta, da lahko podprejo samo 30 do 50 projektov. Zato je treba vsak projekt posebej preverjati. Obstajajo trije glavni kriteriji, ki jih mora projekt vsebovati:

- Koncept ukrepa
- Delovni načrt in časovni raspored
- Finančni načrt

Cilj tega ukrepa in projekta »Evropsko leto 2010« je, da bi se združbam in prostovoljnim organizacijam namenilo več pozornosti in trajno podporo. Poleg tega se tudi podjetja poziva, da bi bili bolj družbeno odgovorni in da bi prostovoljno bolj družbeno sodelovali. Namen tega je pokazati, kaj vse lahko doseže posameznik ali družba, če se izogne socialni izključenosti in tveganju revščine.

3.4.5 Nagrajevanje delodajalcev za družbeno odgovornost v času krize

Pod naslovom »Ustvariti nova delovna mesta – podjetja kažejo odgovornost« je Ministrstvo za delo in socialne zadeve začelo nov projekt, pri katerem se na koncu leta izda priznanja tistim podjetjem, ki so tudi v času krize prevzela odgovornost za svoje zaposlene. Žirija, ki je sestavljena iz strokovnjakov s področja gospodarstva, znanosti, medija, politike in sindikatov nagraduje politično zaposlitveno odgovornost, ki podjetja, kljub gospodarskemu nihanju, naredi konkurenčna. Minister Scholz pravi, da se prav v času krize vidi, katera podjetja so zanesljiva in odgovorna. To so tista podjetja, ki ne odpuščajo svojih zaposlenih brez pristnega razloga, ki investirajo v usposabljanje svojih zaposlenih in tisti, ki so aktivni in stalno iščejo nove kandidate na trgu dela. Ta projekt naj spodbuja tudi druga podjetja, ki so zmožna se postaviti bodočim izzivom na trgu dela in ki lahko ponudijo svojim zaposlenim nove perspektive ter jih znajo motivirati.

3.4.6 Bonus usposabljanja

Nemci se zavedajo, da bodo sledila leta, ko bo manj kandidatov za delovna mesta, kajti rodnost prihodnje generacije je bila precej nizka. Istočasno se bodo tudi številni strokovnjaki upokojili. Zato je zelo priporočljivo, da podjetja že zdaj, tudi v času krize investirajo v usposabljanje mladih naslednikov, katere bodo v prihodnje potrebovali. Njihov cilj je tudi letos doseči raven pri 600.000 sklenjenih pogodb za usposabljanje, tako kot v letu 2009 ter vsem ponuditi usposabljanje, ki si to želijo. Ukrep, ki ga je nemški parlament sklenil, pomeni, da lahko vsi tisti, ki so v obdobju krize izgubili delovno mesto za usposabljanje, nadaljujejo na drugem mestu. To je prednost za tiste, ki so morali zaradi insolventnosti, tečaja ali začasne prekinitve delovanja podjetja prenehati svoje usposabljanje. Z bonusom usposabljanja pa se podpira delodajalce, ki te osebe prevzamejo v svojem podjetju, da lahko nadaljuje s pripravništvom. Bonus lahko dobijo tudi delodajalci, ki dajo možnost iskalcem delovnega mesta za usposabljanje, vendar nimajo zaključene šolske izobrazbe. Ta bonus se delodajalcem izplača v enkratnem znesku v višini 4.000, 5.000 ali 6.000 evrov za vsakega pripravnika.

S tem ukrepom se torej poskuša mlade pripravnike med obdobjem usposabljanja ščititi pred izgubo delovnega mesta in prihodnje pripravnike pozivati k pravočasnem in intenzivnem iskanju delovnega mesta za pripravništvo. Ministrstvo meni, da imajo mladi kljub krizi še vedno možnost za zaposlitev, če so fleksibilni in mobilni. Torej naj mlade ne skrbi za prvo zaposlitev, saj niso krivi za pohlep tistih, ki so nas vodili v gospodarsko krizo. Zato je pomembno, da se jim omogoči prosto delovno mesto. Na splošno gledano bi v nasprotnem primeru dobili težave z dolgotrajno in masovno brezposelnostjo, kar bi bilo še slabše za gospodarstvo in družbo. Poleg tega se poziva tudi delodajalce, da poskušajo kljub težki gospodarski situaciji omogočiti nova delovna mesta za pripravnike.

3.4.7 Okrepljeno usmerjanje zaposlenih v času krize

Smisel tega ukrepa je, da nadrejeni ne bi pustili svojih zaposlenih samih pod naraščajočim vplivom krize. Pomembna je jasna in transparentna komunikacija med delodajalci in zaposlenimi, še posebej, če se razvoj podjetja obrača v negativno smer. Vendar usmerjanje zaposlenih ni samo eden najboljših ukrepov, ki vodijo iz recesije, ampak ima tudi strateški pomen. Zaposleni si želijo biti vodeni od najboljših delodajalcev in imeti koristi od njihovih izkušenj. Zato mora delodajalec biti tudi uspešni vodja. Razvijalci ukrepa govorijo o raznovrstnosti zahtev, časovne suverenosti in primernem oblikovanju delovnega mesta. Priporočljivo je tudi, da se zaposlenim pokaže, da je njihov kreativni potencial zdaj še bolj potreben kot kdaj koli. Gre za motivacijo, ki zaposlene pozitivno usmerja, da lahko učinkovito in uspešno delujejo v podjetju, tudi v obdobju gospodarske krize.

4 KOMENTARJI IN PREDLOGI

Pri navajanju posameznih ukrepov sem ugotovila nekaj posebnosti in razlik med idejami obeh držav. Na splošno lahko trdim, da sta tako Slovenija kot tudi Nemčija poskusili pri razvijanju številnih ukrepov zajeti vse ciljne skupine.

Vsak posamezni program, ki ga razvija nemško Ministrstvo za delo in socialne zadeve je pretežno namenjen točno določeni ciljni skupini. Na eni strani ponuja boljšo integracijo mladim na trg dela z zagotovljenimi priložnostmi za usposabljanje, na drugi strani pa se namenja pozornost tudi številnim tujcem, ki živijo v Nemčiji. Obstaja tudi ukrep, ki tudi enostarševskim družinam omogoča priložnost za zaslužek. Prav tako imajo delodajalci kar nekaj ugodnosti, če pokažejo odgovornost do svojih zaposlenih. Ampak dejstvo je, da ima vsaka ciljna skupina svoje pogoje, obveznosti in pravice, kar daje tudi večjo preglednost tistim, ki se hočejo informirati o svojih pravicah itd.

V Sloveniji to poteka malo drugače. Tukaj ne zajema vsak ukrep določeno ciljno skupino posebej, ampak poskuša zajeti vse skupaj; brezposelne, mlade, invalide, upokojene, itd. Spodbujanje pre zaposlitev in samozaposlitev, Zakon o malem delu, podpora razvojnim projektom in drugi ukrepi dajejo vsem težko zaposlenim osebam priložnost za zaposlitev. Vendar v tem primeru pogrešam preglednost in prijaznost, ki jo ponujajo Nemci. V Nemčiji imajo ljudje občutek, da se posebno za njih in za njihove težave potrudijo poiskati ustrezno rešitev. Vse to poteka na bolj osebni ravni, kar v Sloveniji pogrešam. Poleg Ministrstva delujejo še številno druge ustanove, ki opravljajo dela prav posebej za pomoč upravičencem. V Sloveniji pa, mogoče prav zaradi majhnega števila prebivalcev, vse mečejo v isti lonec. Velja splošno prepričanje, da pristojni pošiljajo ljudi s težavami z enega okna do drugega, in nobeden pravzaprav ne ve, kaj je njegova naloga. Posebej za že malo starejše je to zelo težko. Tudi v politiki smo deležni številnih diskusij in prerekanj med politiki in socialnimi partnerji, ki pa ne vodijo do pravega kompromisa. V državi bi morali razmisliti o večjem poudarku ukrepa za povečanje zmogljivosti Zavoda za zaposlovanje, da bi ta lahko posamezniku omogočal osebnejšo pomoč pri iskanju zaposlitve. Poleg tega bi se vlada morala bolj posvetiti brezposelnim ter poskusiti poiskati pravo rešitev, ki bi vsem ustrezala.

Nekateri ukrepi so si tudi zelo podobni. Očitno so začasne prilagoditve krčenju proizvodnje, in sicer ureditve krajšega delovnega časa, zelo učinkovite in popularne za preprečevanje večje brezposelnosti. Ta ukrep je rešil kar precej delovnih mest in veliko ljudi ščitil pred izgubo dela, vendar ni omogočil prestrukturiranja v podjetjih.

Tudi program za spodbujanje razvojnih projektov je v obeh državah prisoten. Razlika je le v tem, da je ta ukrep v Sloveniji namenjen težje zaposljivim, ki se imajo priložnost vključiti v projekte in hkrati sprejeti potrebno kvalifikacijo. V Nemčiji se s tem ukrepom namenja več pozornosti in podporo združbam in prostovoljnim organizacijam. Torej se v tem primeru slovenski program bolj osredotoča na posameznika, nemški pa na družbo.

Zelo pomembno je tudi, da države dajo tudi več poudarka na usposabljanju na delovnem mestu in spodbujanju sprotnega učenja, kajti z razvojem tehnologije in prehajanjem na nove, mednarodne trge, morajo biti zaposleni vedno ozaveščeni. Zato niso naložbe za izpopolnjevanje delovnih sil nikoli odveč. Taki ukrepi so najbolj uspešni, če pri tem tudi opredelijo nova delovna mesta in usposabljanja, potrebna za delo na teh mestih.

Nujen bi bil tudi ukrep proti neetičnosti in diskriminaciji do ljudi iz tujine, druge rase, starosti, itd. Še vedno je takih primerov veliko. To pogosto vodi do izključevanja iz družbe, tako da se taki ljudje sploh nimajo možnosti vključiti v družbo, ker se razlikujejo od drugih. V takem primeru se znajdejo v dilemi, ali naj obdržijo delovno mesto, ki so ga tako potrebni ali ga naj zapustijo s tveganjem, da bo drugje podobna situacija ali da sploh ne bo drugega delovnega mesta na voljo.

Konec koncev pa je seveda odvisno od delodajalcev, kako bodo usmerjali, motivirali in vodili svoje zaposlene. Oni so glavni sprožilci pri ukrepih, kajti oni odločajo ali se bo v njihovem podjetju izvajal ukrep ali ne. Vendar se jim priporoča, da ne razmišljajo samo v svoje dobro, ampak v dobro svojih delavcev in jih po potrebi tudi vključujejo v svoje odločitve. Tako tudi ni velike bojazni pred propadanjem podjetja, ker v družbi nastaja vez in zaupanje med posamezniki, ki skupaj prestajajo krizo. Dober delodajalec je tudi tisti, ki ne odpušča svojih zaposlenih brez pravega razloga, posebno pa ne takrat, ko je seznanjena o slabih socialnih razmerah zaposlenega. Pa vendar, če ni druge rešitve, vsaj ponuja drugo delovno mesto ali ga priporoča drugim delodajalcem. Zato je opravičljivo, da se tudi delodajalce nagraduje za dobro vodenje, pozitivno razmišljanje in družbeno odgovornost do svojih zaposlenih.

Torej vsaka država razvija svoje ukrepe in po izvajanju ocenjuje njihove učinkovitosti. V obdobju gospodarske krize je torej sodelovanje in posvetovanje med državami članicami Evropske Unije še toliko bolj dobrodošlo, ker lahko samo na tak način dosežejo pozitivne rezultate in čim nižjo stopnjo brezposelnosti.

SKLEP

Brezposelnost je bila že od nekdaj velik makroekonomski problem. V obdobju krize se je ta problem še toliko bolj zaostрил. Zato je bilo pravočasno ukrepanje in okrepitev programov aktivne politike zaposlovanja zelo nujno za ohranjanje človeškega kapitala. Bistvena so tudi nadaljnja prizadevanja za povečanje ponudb delovnih mest, da bi spet vzpostavili trajno gospodarsko rast in okrepili socialno vključenost.

Zdaj ko se gospodarska krize že počasi umirja, kaže, da so ukrepi držav za zaposlovanje in boj proti krizi občutno pomagali stabilizirati gospodarstvo in ohraniti številna delovna mesta ter delovne sile. Zdaj prihaja obdobje, ko bo treba določiti, kdaj in na kakšen način se bo postopno odpravilo krizne ukrepe. Predolga uporaba nekaterih ukrepov lahko dolgoročno negativno vpliva na razvoj, produktivnost, delovanje trga dela ter proračunsko stanje držav. Na eni strani bi prehitro ukinjanje ukrepov negativno vplivalo na zaposlovanje in

povpraševanje po delovni sili, na drugi strani pa bi prepozno ukinjanje imelo negativne vplive na okrevanje rasti, upočasnilo zmanjševanje brezposelnosti, še naprej znižalo produktivnost ali pa celo povzročilo nevzdržnost javnofinančnega stanja.

Veliko ljudi je v tem času izgubilo službo in večina se je morala spopasti s skrbmi za preživetje ter z raznimi formalnostmi za pridobivanje socialne pomoči ali novega delovnega mesta. V tem obdobju so ljudje obupavali ali se bali za svojo službo. A kljub temu kaže, da se to obdobje giblje h koncu. Nemčija že poroča o novem čudežu na delovnem trgu, ker se spet intenzivno išče nove delovne sile. Krajši delovnik se že ukinja v nekaterih podjetjih. V Sloveniji se odstotek brezposelnosti tudi počasi znižuje.

Čeprav so v Nemčiji razvili zelo učinkovite ukrepe in majo že od nekdanj dobro organizirane zavode in institucije ter velika proizvodna podjetja s številnimi delovnimi mesti, je zanimivo, da ima Nemčija vseeno še višji odstotek brezposelnosti kot Slovenija. Pa vendar je pozitivno to, da sta obe državi pod povprečjem Evropske Unije.

LITERATURA IN VIRI

1. *Arbeitsamt der DG – Definitionen und methodologische Erläuterungen*. Najdeno 30. februarja 2010 na spletnem naslovu http://www.adg.be/desktopdefault.aspx/tabid-1894/4528_read-31684/
2. B.S., K.H. / STA (2009, 31. avgust). 120.000 upravičenih do socialne pomoči. *24ur.com*. Najdeno 20. maja 2010 na spletnem naslovu <http://24ur.com/novice/slovenija/socialno-ogrozenim-do-200-evrov-dodatka.html>
3. Brezposelnost (b.l.). V *Študijski bazi*. Najdeno 01. marca 2010 na spletnem naslovu http://www.sbaza.net/clanek_html.php?url_clanka=clanki_sb1%2Fepf%2Faktivna_politika_zaposlovanja.sb&vsebina_replace=epf
4. Brus S. (2009). *Priročnik za preživetje z bolonjsko reformo*. Ljubljana: Študentska založba
5. Delovno aktivno prebivalstvo v Nemčiji. V *DeStatis – Statistisches Bundesamt Deutschland*. Najdeno 28. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/DE/Navigation/Statistiken/Arbeitsmarkt/Erwerbstaetige/Tabellen.psml>
6. Die Konjunkturpakete. Na spletni strani *Vlade Zvezne Republike Nemčije – Die Bundesregierung*. <http://www.konjunkturpaket.de/Webs/KP/DE/Beschaeftigung/beschaeftigung.html>
7. Divjak M. (2010, 16. april). Aktivno prebivalstvo, Slovenija, februar 2010 – Začasni podatki. *Statistični urad Republike Slovenije*. Najdeno 28. aprila 2010 na spletnem naslovu http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3066
8. *Ein Corporate Blog der Bürgschaftsbank Hessen – Mikrokredite für Existenzgründer, Selbstständige und Unternehmer*. Najdeno 24. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://www.buergschaft-ohne-bank.de/index.php/2009/09/28/mikrokredite-fur-existenzgrunder-selbststandige-und-unternehmer/>
9. European Social Fund spending (b.l.). Na portalu *Employment, social affairs and equal opportunities*. Najdeno 25. aprila 2010 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/esf_budgets/results.cfm
10. Evropejska politika zaposlovanja (b.l.). V *EU-glosarju EUFIS*. Najdeno 27. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://www.eufis.de/eu-glossar.html?title=Europ%E4ische%20Besch%E4ftigungspolitik>
11. Evropska komisija (2009, 15. december). *Osnutek poročila komisije svetu. Osnutek skupnega poročila o zaposlovanju 2009/2010*. Bruselj: Evropska komisija.
12. Kovač B. (2009). Strel v prazno. *Mladina*. Debata pri predmetu Makroekonomija.
13. Kovač B. (2010). Malo delo?. *Mladina*. Najdeno 05. junija 2010 na spletnem naslovu http://www.mladina.si/tednik/201003/malo_delo_
14. Kržič S. (2010, 17. junij). Samozaposlitve. Subvencije ne dobijo več vsi. »Ne vedo, kaj bi delali«. *Žurnal*, str. 11.

15. Mercina J., Ravbar E. (2010, 07. april). Kako do subvencije za samozaposlitev? *MladiPodjetnik.si*. Najdeno 17. maja 2010 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/podjetniski-koticek/pridobivanje-sredstev/kako-do-subvencije-za-samozaposlitev>
16. Mikrofinančni instrument EU (2009, 02. julij). V *Europa.eu, Bruselj*. Najdeno 24. april 2010 na spletnem naslovu <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/09/1070&format=HTML&aged=0&language=SL&guiLanguage=fr>
17. Mikrokredit (b.l.). V *Wikipedia*. Najdeno 24. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://de.wikipedia.org/wiki/Mikrokredit>
18. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (2009, 16. januar). *Katalog ukrepov aktivne politike zaposlovanja*. Ljubljana: Vlada RS. Najdeno na spletni strani http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/projekti/Protikrizni_ukrepi/Ukrepi_za_bla_zitev_krize/G_KatalogUkrepovAPZ2007-2008.pdf
19. N.D. (2010, 22. februar). Svetlik obljublja hitre ukrepe. *24ur.com*. Najdeno 22. februarja 2010 na spletnem naslovu <http://24ur.com/novice/gospodarstvo/svetlik-obljublja-hitre-ukrepe.html>
20. Nemški trg dela v številkah. Na spletni strani *Bundesagentur für Arbeit – Statistik*. <http://www.pub.arbeitsagentur.de/hst/services/statistik/detail/a.html?call=l> in <http://statistik.arbeitsagentur.de/statistik/index.php?id=D>
21. Odstotek brezposelnosti brez sezone v državah članicah EU v januarju 2010. Na portalu *Statista*. Najdeno 10. marca 2010 na spletnem naslovu <http://de.statista.com/statistik/daten/studie/151026/umfrage/arbeitslosenquote-in-der-eu--im-januar-2010/>
22. Pogosta vprašanja. Na spletni strani *slovenskega Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve*. http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/pogosta_vprasanja_in_odgovori/
23. Samuelson Paul A. & Nordhaus William D. (2002). *Ekonomija*. Ljubljana: GV Založba.
24. Schwarz P. (2005, 03. marec). Deutschland: Höchste Arbeitslosigkeit seit 1933. *World Socialist Web Site*. Najdeno 31. marca 2010 na spletnem naslovu <http://www.wsws.org/de/2005/mar2005/alos-m03.shtml>
25. Smernice za zaposlovanje (b.l.). Na portalu *Zaposlovanje, socialne zadeve in enake možnosti*. Najdeno 25. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=108&langId=sl>
26. Sporočila za javnost. V arhivu na spletnem naslovu *nemškega Ministrstva za delo in socialne zadeve – Bundesministerium für Arbeit und Soziales*. <http://www.bmas.de/portal/16194/filter=Rubrik:Pressemitteilungen/ergebnisse.html>
27. STA (2009, 06. maj). Število brezposelnih v Sloveniji je v štirih mesecih poskočilo za četrtnino. *Poslovni dnevnik*. Najdeno 13. maja 2010 na spletnem naslovu http://www.dnevnik.si/poslovni_dnevnik/1042264550

28. STA (2009, 27. julij). Posebni dodatek za socialno ogrožene bo večina upravičencev dobila že 31. avgusta. *Poslovni dnevnik*. Najdeno 20. maja 2010 na spletnem naslovu <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/1042286644>
29. Svetin I. (2010, 26. april). Mednarodni praznik dela 2010. *Statistični urad Republike Slovenije*. Najdeno 28. aprila 2010 na spletnem naslovu http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=3083
30. Svetlik I. (1985). *Brezposelnost in zaposlovanje*. Ljubljana: Delavska enotnost.
31. Tagesschau.de [spletna poročila] (2010, 03. marec). *Reaktion auf die Wirtschaftskrise – EU vergibt Mikrokredite an Arbeitslose*. Najdeno 24. aprila 2010 na spletnem naslovu <http://www.tagesschau.de/wirtschaft/mikrokredite102.html>
32. Tujci v Nemčiji (nazadnje posodobljeno 2010, 24. junij). V *CIA – The world factbook..* Najdeno 28. junija 2010 na spletnem naslovu <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/gm.html>
33. *Ukrepi zoper krize. Iz krize v razvoj – ukrepi in odzivi. Pomoč prebivalcem in gospodinjstvom* (b.l.). Najdeno marca 2010 na spletnem naslovu Slovenske tiskovne agencije – STA. <http://kr-og.sta.si/category/sociala/>
34. *Ukrepi, namenjeni prebivalstvu* (b.l.). Najdeno 17. maja 2010 na spletnem naslovu Vlade RS. http://www.vlada.si/si/teme_in_projekti/aktivno_proti_financni_in_gospodarski_krizi/ukrepi_namenjeni_prebivalstvu/
35. Zeit Online, AFP, dpa, Reuters (2010, 25. februar). Arbeitsmarkt stabiler als erwartet. *Zeit Online*. Najdeno 25. februarja 2010 na spletnem naslovu <http://www.zeit.de/wirtschaft/2010-02/arbeitslose-zahlen-anstieg?page=all>